

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика підготовки і написання дисертаційної роботи з історії

Рівень вищої освіти – третій (доктор філософії)
Освітньо-професійна програма 032 «Історія та археологія» (історія)
Спеціальність 032 «Історія та археологія» (історія)
Галузь знань гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “27” серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методика підготовки і написання дисертаційної роботи з історії
Викладач (-і)	Мирослав Михайлович Волощук
Контактний телефон викладача	+380342596103
E-mail викладача	myroslav.voloshchuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Лекційні, практичні, індивідуальні завдання. Самостійна робота у широкому вимірі персональних практик студента
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/1935
Консультації	передбачаються
2. Анотація до навчальної дисципліни	
НД під назвою «<i>Методика підготовки і написання дисертаційної роботи з історії</i>» покликана ознайомити аспірантів зі специфікою обрання теми дисертаційного дослідження, послідовного та грамотного пошуку, збику, опрацювання та введення в науковий обіг необхідного матеріалу. В основі НД – досвід особистих наукових студій упорядника, що налічують чверть століття та враховують нюанси дослідницької роботи в Україні та за її межами. Важливо пояснити здобувачеві ключову різницю між дисертаційним дослідженням на здобуття наукового ступеня PhD «доктор філософії» та їхніми попередніми дипломними роботами за першим (бакалаврським) і другим (магістерським) рівнями вищої освіти.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета та цілі курсу опираються на освітню програму третього (доктор філософії) рівня вищої освіти за галуззю знань гуманітарні науки, спеціальності 032 «Історія та археологія» у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника, навчальний план, робочу навчальну програму та програмові вимоги. Останні включають перелік найосновніших тем, які обговорюватимуться на лекціях, готуватимуться здобувачами на практичних, або ж виконуватимуться як самостійна робота (творчі тематичні виступи, есе, мультимедійні презентації тощо). Однак під час навчання тематика може змінюватися залежно від напряму розвитку викладання НД. Усестороннє опрацювання запропонованих тем має надати аспірантові не лише широку базу знань із окресленої НД, а й закріпити відповідні практичні навички.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
1. Логістика історичних студій (дослідницький маршрут аспіранта) Аспірант має чітко аргументувати логіку обрання дослідницької проблематики і скласти план поступального пошуку інформації до теми: від словникових та енциклопедичних гасел – до неопублікованих архівних джерел. При цьому здобувач має враховувати не тільки український, а й потенційно зарубіжний контекст проблематики, усвідомлювати доцільність залучення зарубіжних ресурсів, важливість оприлюднення результатів своєї роботи науковій спільноті країн Європи та світу. Важливим атрибутом завдання слугує вміння залучати оцифровані архівні ресурси, кількість яких щороку зростає. 2. Робота з першоджерелом № 1 Аспірант отримує фрагмент опублікованого джерела, що напряму стосується проблематики його студій задля типологізації, встановлення авторства та часу написання, вичення незнайомої термінології (власні назви – імені, предикати, прізвиська осіб, географічні локоніми й хороніми, спеціальні поняття – уряди, адміністративну номенклатуру, етніоніми тощо) та її пояснення, а також коментаря отриманого фрагмента джерела. Такого ґибу «детективна» робота має підсилити евристичний і герменевтичний складники дослідницької роботи аспіранта.	

3. Робота з першоджерелом № 2

Аспірант, отримавши на руки оригінал джерела, має вміти визначити його різновид, встановити датування за допомогою інструментарію спеціальних історичних дисциплін, визначити мову, стиль і шрифт написання, кодикологічні особливості укладення, ймовірне чи реальне авторство, мету написання та ін. Прикінцевим варіантом підготовки є розгорнутий конспект та усний виступ. Вітається мультимедійна презентація.

4. Робота з першоджерелом № 3

Йдеться про роботу із предметами матеріальної культури, що є неодмінним супровідником людської спільноти. Аспірант має визначити матеріал виготовлення артефакту, мету створення і застосування, хронологію вжитку та стан збереженості, вміти відрізнити оригінал від фальсифікату та знати за яких обставин цей предмет може вживатися у контексті теми дослідження здобувача.

5. Архівна бібліографія

З метою вироблення навичку проведення наукових студій аспірант має навчитися грамотно складати бібліографічний опис архівних справ та одиниць користування на різну тематику. З цією метою пропонується компонування в окремому конспекті списку джерел кількістю до 50 позицій з довільно обраної студентом теми міграційних процесів чи міжнародних відносин середньовічної доби.

6. Розробка маршруту відвідання та роботи у одразу кількох архівах (бібліотеках, музеях, приватних колекціях тощо)

Збір та обробка даних про перелік архівних установ в Україні чи за кордоном мають допомогти аспірантові скласти грамотну мапу їх покрокового відвідання, чітко прописати логістику, критерії і послідовність візитів, кошторис витрат на поїздку, копіювання чи інші архівні послуги.

При цьому аспірант має знати і розуміти закономірності та особливості роботи окремих науково-дослідних осередків, ознайомитися із політикою виготовлення копій одиниць зберігання та введення в науковий обіг. Важливим аспектом є дотримання принципів академічної доброчесності.

Аспірант теж повинен вміти працювати з історичним джерелом (оригіналом і перекладом), встановити його авторство, походження, класифікувати та типологізувати його, скласти на основі цього коротке повідомлення та письмове есе, порівнювати, зіставляти історичні джерела, проводити паралелі та прослідковувати диференціацію в історичній літературі щодо навчальної дисципліни, яка вивчається. Написати наукову статтю, підготувати мультимедійну презентацію чи науковий виступ на тему, яка стосується курсу із застосуванням широкого спектру джерел та літератури

5. Організація навчання курсу

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	16
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	56

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	Історія та археологія	2	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	лекції	практичні заняття	сам. роб
Тема 1. Вступ до проблематики	2		
Тема 2. Вибір дослідницької теми	2		
Тема 3. Добір історіографічних джерел до дисертаційного дослідження	2		
Тема 4. Опубліковані джерела та їх використання при написанні дисертації	2		
Тема 5. Специфіка залучення неопублікованих джерел до дисертаційної роботи	2		

Тема 6. Підготовка дисертаційного дослідження. Архітектоніка тексту	2		
Тема 7. Правила оформлення списку використаних джерел: український і світовий досвід	2		
Тема 8. Правила оформлення додатків	2		
Тема 9. Досвід упорядкування списку використаних джерел (до 50 позицій)		3	
Тема 10. Досвід упорядкування списку неопублікованих джерел (до 50 позицій)		3	
Тема 11. Досвід упорядкування списку використаної літератури (до 50 позицій)		3	
Тема 12. Приклад евристичної роботи		3	
Тема 13. Приклад герменевтичної роботи		3	
Тема 14. Приклад текстологічного дослідження		3	
Тема 15. Метод картографування та його застосування в дисертаційному дослідженні.			3,5
Тема 16. Метод просопографії в дисертаційному дослідженні			3,5
Тема 17. Історична хронологія та її методи при написанні дисертаційної роботи			3,5
Тема 18. Історична генеалогія та її методи при написанні дисертаційної роботи			3,5
Тема 19. Специфіка біографічних досліджень в аспірантурі			3,5
Тема 20. Аспект міждисциплінарних студій з історії та археології			3,5
Тема 21. Дисертаційні дослідження з історіографії			3,5
Тема 22. Спеціальні історичні дисципліни із роботою над текстом джерела: палеографія			3,5
Тема 23. Спеціальні історичні дисципліни із роботою над текстом джерела: епіграфіка			3,5
Тема 24. Спеціальні історичні дисципліни із роботою над текстом джерела: неографія			3,5
Тема 25. Підготовка дисертації з історії: важливість володіння класичними мовами (латинська, грецька)			3,5
Тема 26. Археологічні студії ОНП PhD «доктор філософії»			3,5
Тема 27. Академічна доброчесність та штучний інтелект			3,5
Тема 28. Дослідницькі стипендії на службі здобувачів наукового ступеня PhD «доктор філософії»			3,5
Тема 29. Наука і соціум: як на практиці втілювати результати проведеної дисертаційної роботи			3,5
Тема 30. Чи має історична наука майбутнє у XXI ст.?			3,5
ЗАГ:	16	18	56
6. Система оцінювання курсу			
Загальна система оцінювання курсу	Поточне оцінювання студентів відбувається за 100-бальною шкалою у випадку усних виступів на практичних заняттях із подальшим накопиченням балів для допуску до складання іспиту. Передбачене автоматичне виставлення екзамену за результатами роботи під час семестру. У такий спосіб оцінюються усі різновиди індивідуальної та самостійної роботи залежно від рівня складності завдань		
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуск до підсумкового контролю передбачений за умов відсутності жодної заборгованості за лекційні і практичні заняття та наявності не менше 50 балів, зароблених у різний спосіб під час практичних, індивідуальних занять та самостійної роботи. Заборгованість		

	ліквідується у часі консультативних годин викладача, відповідно до встановленого з ним графіка та форм відпрацювання, які носять індивідуальний для кожного студента характер
7. Політика курсу	
Письмові роботи: практикуються Академічна доброчесність: витримується у повному обсязі Відвідування занять – обов'язкове Неформальна освіта: передбачається у формі отримання самостійних завдань	
8. Рекомендована література	
1. Божок А. П., Молочко А. А., Остроух В. І. Картографія : підручник для студентів геогр. факультетів вищих навчальних закладів. Київ, 2008. 2. Гнатюк М. Текстологія – базова філологічна дисципліна // Слово і час. 2013. № 8. С. 32–45 3. Звонська Л. Грецька епіграфіка і палеографія : підручник. Київ, 2016 4. Квіт С. Герменевтика стилю. Монографія. Київ, 2011. 5. Ляшенко Д. О. Картографія з основами топографії : навчальний посібник для вищих навчальних закладів. Київ, 2008. 6. Сокирко О. Українська кирилична палеографія XI–XVIII ст. Київ, 2016. 7. Спеціальні історичні дисципліни: довідник / під ред. І. Н. Войцехівської. Київ, 2008 8. Semkowicz Wł. Paleografia łacińska. Kraków, 2011.	

Викладач _____